

esse unam sicut ovile sub uno pastore, regnum sub uno rege, domum sub uno patre-familias, etc. Aliunde, unitas ministerii debet esse perpetua : atqui Ecclesia Græca talem unitatem sibi vindicare non potest; certum est enim illam tempore Photii et Michaelis Cerularii ab Ecclesia Romana discessisse, et quidem sine legitima causa, cum Græci non postulaverint a catholicis ut aliquid in fide aut in disciplina sua mutarent, quando tentata est unio inter utramque Ecclesiam. Ergo 2°.

3° *Multo minus habet unitatem juris.* Hæc enim unitas supponit auctoritatem supremam et infallibilem : talis autem auctoritas esset alicujus patriarchæ, vel concilii generalis : at neutrum dici potest. Non prius, cum patriarchæ sint independentes. Non magis posterius; nam quis concilium generale convocare posset? quis ei præesse deberet? quis executionem illius premendi facultatem haberet? Hodierni Græci contendunt, ait D. de Maistre, t. 2, septem tantum possibilem fuisse concilia generalia, omnia ante ipsorum separationem celebrata. Ergo 3°, etc. aliunde, etc. Ergo, etc.

II° *Probabiliter non habet sanctitatem veræ Ecclesiæ Christi essentialem.* Hæc sanctitas per miracula præsertim demonstranda est : at nullis miraculis demonstrare possent Græci se hanc habere sanctitatem. Cum enim a tempore separationis vera existant miracula in Ecclesia Latina, ut infra dicemus, miracula Græcorum deberent esse numerosiora aut splendidiora, juxta regulam quam in Tractatu de Vera Religione exposuimus : atqui nulla hujusmodi apud eos celebrantur miracula ab initio schismatis patrata. Insuper hæc sanctitas exterius non fuit manifestata in primis illius Ecclesiæ fundatoribus, nec in Photio, nec in Michaele Cerulario; omnibus enim notum est lugendam hanc separationem causam habuisse immoderatam ambitionem patriarcharum, qui titulum patriarchæ œcumenici usurpabant. Nulli memorantur viri apud Græcos sanctitate et zelo conversionis animarum conspicui, qui sanctissimis viris nostris comparari possint. Ergo 2°.

III° *Non habet catholicitatem.* Catholicitas enim veræ Ecclesiæ Christi essentialis, est diffusio in magnam orbis partem, et præstantia supra omnes alias societates Christianas. Porro Ecclesia Græca hanc certe non habet diffusionem per orbem, et præstantiam super Ecclesiam Romanam : ergo 3° non habet, etc.

IV° *Non habet Apostolicitatem veræ Ecclesiæ necessariam.* Illa enim Ecclesia non habet Apostolicitatem veræ Ecclesiæ necessariam, quæ manifesta præ se fert mutationis indicia : at Ecclesia Græca manifesta præ se fert mutationis indicia; negari enim non potest illam per multa sæcula Ecclesiæ Romanæ fuisse subjectam. Ab illa autem recessit, deinde bis utriusque Ecclesiæ coadunatio fuit non solum tentata, sed conventa et perfecta, in concilio Lugdunensi secundo, anno 1274, et in concilio Florentino, anno 1438 : bis Græci ab hac unione iterum discesserunt. Certum est episcopum Byzantinum nullam olim suprematiam habuisse, et ad patriarchalem dignitatem evectum, non nisi post tres Orientis patriarchas, nempe Antiochenum, Alexandrinum et Hierosolymitanum, sedisse : ergo, etc. Ergo 4°, etc. aliunde, etc. Ergo Ecclesia Græca non est vera Ecclesia, sed ad minus schismatica.

A fortiori aliæ sectæ Orientales, ut Nestoriani, Eutychiiani, Jacobitæ, cophitæ, etc., non sunt vera Ecclesia. Nam Ecclesia Græca singulis illis sectis multo præstat, et tamen non habet *notas* ad veram Ecclesiam requisitas. Ergo.

ARTICULUS TERTIUS.

UTRUM ECCLESIA ROMANA SIT VERA CHRISTI ECCLESIA.

Ex dictis jam concludi potest Ecclesiam Romanam esse veram Ecclesiam. Certum est enim veram Ecclesiam existere : probavimus præcipuas societates Christianas ab Ecclesia Romana separatas carere *notis* veræ Ecclesiæ necessariis : restat ergo ut Ecclesia Romana sit vera Ecclesia. Ad majorem veritatis illustrationem, et ad animos etiam rebeliores convincendos, ostensuri sumus illam omnes *notas* veræ Ecclesiæ necessarias habere.

PROPOSITIO PRIMA.

Ecclesia Romana habet unitatem veræ Ecclesiæ necessariam.

Prob. Unitas veræ Ecclesiæ necessaria, est unitas doctrinæ, unitas regiminis et unitas juris : atqui Ecclesia Romana triplicem hanc unitatem habet.

1° *Unitatem doctrinæ.* Quicumque enim vel unum fidei articulum negat, eo ipso ab illa separatur, et velut hæreticus habetur : non datur locus examini vel disputationi ; docti et indocti eidem definitioni semel emissæ ex animo adherere tenentur, sub pœna anathematis : ergo impossibile est unitatem fidei inter eos non servari. Ergo 1°.

2° *Habet unitatem regiminis.* Nam inter pastores ejus arctissima existit communio, et quicumque eam frangit, tanquam schismaticus e sinu ejus præciditur, et extra viam salutis errare putatur. Ergo 2°.

3° *Habet unitatem juris.* Illa enim unitas requirit principium inconcussum quo unitas doctrinæ et ministerii infallibiliter servetur : atqui Ecclesia Romana tale habet principium, siquidem agnoscit tribunal infallibile cui omnes docti et indocti exterius et interius submitti debent. Illud autem tribunal, ex omnium confesso, est saltem in corpore episcoporum capiti suo junctorum. Ergo 3°.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1°. Plurimi inter catholicos contendunt, 1° corpus episcoporum summo Pontifici præstare, dum alii tenent summum Pontificem esse concilio superiorem. 2° Alii auctoritatem conciliorum Constantiensis et Basileensis venerantur ; alii e contra eam rejiciunt : ergo non habent principium ex quo unitas necessario sequatur.

R. Nego conseq. Nam 1° fieri potest ut major episcoporum numerus in re aliqua definienda summo Pontifici consentiat, sive in concilio legitime coadunato, sive absque concilio ; at omnes catholici fatentur definitionem summi

Pontificis et episcoporum in eo casu infallibilem esse, et cunctos obligare fideles. An autem summus Pontifex sit concilio superior, vel non, acriter inter theologos disputatur ; sed omnes fatentur hanc quæstionem ad fidem non pertinere. Ergo.

2° Nullus catholicus negat concilium œcumenicum esse infallibile, sed multi dubitant utrum concilia Constantiense et Basileense sint œcumenica, saltem in iis sessionibus in quibus de summo Pontifice tractatum est : porro nemo non videt quod ista dubitatio principium unitatis non destruat : ergo.

Obj. 2°. Ecclesia Romana multos in sinu suo patitur homines qui tenent dogmata fidei opposita ; imo inter sanctos cultu publico honorandos, nonnulli reperiuntur viri qui docuerunt hæreses, v. g. S. Cyprianus, etc. Ergo.

R. 1°. *Dist. ant. quoad primam partem.* Ecclesia multos in sinu suo patitur homines, etc., id est, eorum personas tolerat, *conc.* ; id est, eorum errores approbat, *nego ant.* Equidem non semper Ecclesia sævit contra hæreticos, eos anathemate percutiendo et de sinu suo expellendo ; nonnunquam eorum personas prudenter tolerat, tum quia illi fraudulenter errores suos velant, tum quia severitas magis nocitura prævidetur quam prudens tolerantia : sed nego Ecclesiam Romanam errores contra fidem positive approbare ; semper enim confessiones fidei absque ulla ambiguitate proposuit, semper docuit ne unam quidem veritatem revelatam negari posse absque dispendio salutis. Ergo.

2° *Dist. secundam partem ant.* Illi viri inter sanctos numerati, docuerunt hæreses materiales, *concedo* ; docuerunt errores formales atque in hæresi mortui sunt, *nego ant.* Itaque nonnulli sunt inter sanctos cultu publico honoratos, qui materiales docuerunt hæreses, non vero errores formales, nec in hæresi proprie dicta mortui sunt : ad constituendam enim hæresim non sufficit adhæsiō errori, requiritur insuper pertinax rebellio adversus Ecclesiam docentem et præcipientem ; porro viri de quibus hic agitur non fuerunt rebelles adversus Ec-

clesiam; nam veritates quas impugnabant nondum ab Ecclesia fuerant definitæ. Ergo.

Obj. 3°. Catholici circa dogmata sibi proposita interrogati non eodem modo fidem suam explicant; ergo unitas doctrinæ apud eos est in verbis et non ideis.

R. Dist. ant. Non eodem modo fidem suam explicant quoad circumstantias aut modos, *conc.*; quoad substantiam, *neg. ant.* Etenim sola substantia dogmatis ab Ecclesia proposita, est objectum fidei: circumstantiæ vero accidentales et modi liberæ discussioni sub directione Ecclesiæ relinquuntur. Porro omnes eodem sensu admittunt dogmata definita. Ergo, etc.

PROPOSITIO SECUNDA.

Ecclesia Romana vere est sancta.

Prob. miraculis, zelo propagationis et conversione errantium.

1° *Miraculis.* Negari enim non potest Ecclesiam Romanam esse sanctam, si series miraculorum vere divinatorum in ea semper extiterit, quia repugnat Deum miraculis societatem minime sanctam ita confirmare: at in Ecclesia Romana semper fuit series, etc. Protestantes enim, qui revelationi adhærent, tria priora sæcula libenter nobis concedunt, et fatentur nobiscum doctrinam Christi per tria hæc sæcula ope miraculorum fuisse propagatam: atqui non minus certa in sequentibus sæculis existunt miracula in sinu Ecclesiæ Romanæ peracta: habemus namque in quarto sæculo miracula S. Antonii apud S. Athanasium, miracula S. Martini apud Sulpicium Severum; in quinto sæculo, testatur S. August. l. 22 de Civitate Dei, c. 8, se Mediolani et Carthagine propriis oculis plura conspexisse miracula; in septimo, octavo et nono sæculo, miracula in Historia Ecclesiastica *Fleury* consignata, quæ ad cultum sanctarum imaginum contra Iconoclastas commendandum peracta sunt, v. g. l. 43. n. 40; decimo sæculo, miracula in gratiam præsentis realis, apud S. Bernardum de vita S. Malachiæ; in undecimo et duodecimo sæculo, habemus mira-

cula ipsius S. Bernardi coram infinitis testibus patrata, ita ut in historia hujus sæculi nihil habeatur certius; demum in ultimis Ecclesiæ sæculis, multa in sinu Ecclesiæ Romanæ patrata sunt miracula a S. Francisco Xaverio, a S. Carolo Borromæo, a S. Francisco Salesio, a S. Vincentio a Paulo, etc. Atqui hæc miracula sunt certa; illa enim miracula ut certa haberi debent, quæ omnibus gaudent conditionibus quibus certissima historiæ facta constant: atqui talia sunt quæ modo retulimus miracula aliæque similia; sunt enim facta sensibilia, publica, omnibus obvia; a multis referuntur auctoribus fide dignissimis, qui sæpe fuerunt testes non tantum cœvi, sed oculati, qui adversarios in testimonium advocant; ad eorum fulgorem conversæ sunt gentes, in eorum memoriam publica erecta sunt monumenta; plurima ex illis strictissimo examini sedis Apostolicæ, quod ante solemnem sanctorum canonizationem fieri solet, subjecta sunt. Serio attendant protestantes, et fateri cogentur prædicta miracula esse certissima. Quidam ex ipsis, ut *Kæmpfer* et *Tavernier*, laudabiliter de miraculis S. Francisci Xaverii locuti sunt. Porro hæc miracula probant Ecclesiam Romanam esse sanctam; illa enim, præcipue quæ fiunt ad tumulos defunctorum, ostendunt evidenter eos esse sanctos, ac proinde sanctam esse Ecclesiam cui adhærebant. Ergo.

2° *Zelo propagationis.* Testatur enim historia Ecclesiastica Romanam Ecclesiam in cunctis ætatibus et ubique novos filios semper Christo peperisse. Sic variis temporibus ad Christum adduxit Anglos, Francos, Germanos, Suetas aliosque populos; sic vastissimas fundavit ecclesias in America, florentissimas creavit missiones fere in omnibus Asiæ regnis; multos semper habuit viros spiritu Apostolico repletos, qui per cunctas orbis partes fidem divinam sudoribus et immensis laboribus plantatam, sanguine suo confirmarunt: et, quod sane mirum est, ex omnibus sectis Christianis, sola Ecclesia Romana hunc zelum vere apostolicum indesinenter servavit. Hodierni protestantes catholicos imitari voluerunt; suas etiam habent missiones, et ingentes pecuniæ summas expendunt ut sacram Scripturam

in linguas vulgares conversam, per omnes gentes spargant; verum missionarii eorum zelum, pietatem, sui abnegationem aliasque virtutes heroicas quæ in missionariis catholicis relucent, nondum exhibuerunt, nec miracula unquam patrauerunt, nec Christianos doctrina recte imbutos, fide stabiles et opere perfectos genuerunt. Atqui Deus permittere non potest ut societas non sancta, schismatica, vel hæretica, sola jugiter impleat munus Evangelium prædicandi. Unde merito dici potest cum Hugone a S. Victore, l. de Trinitate: « Domine, si error est, a teipso decepti sumus; ista enim in nobis tantis signis et prodigiis confirmata sunt, et talibus quæ non nisi per te fieri possunt. » Ergo, etc.

3° *Conversione errantium.* Adeo quippe sancta et divina iudicatur Ecclesia Romana, ut nonnulli homines qui rem maturiori examini subjiciunt, cupiditates refrenare intendunt, sanctius vivere cupiunt, et, in periculo constituti, salutem æternam diligentius inquirunt, ex aliis sectis quotidie ad eam confugiant: e contra, si paucos aliquoties ab Ecclesia Romana ad alias sectas confugere videamus, illi sunt, saltem ordinarie, qui mundi illecebris illecti, libidinibus subjecti, liberius vivere sibi proponunt, v. g. monachi disciplinæ impatientes, presbyteri uxorem ducere volentes, etc.; omnes igitur persuasum habent Ecclesiam Romanam cæteris societatibus Christianis sanctitate præcellere. Ergo, denique, etc.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1°. Multi errores in Ecclesia Romana docentur, multæ superstitiones in ea existunt. Ergo.

R. 1° Nego ant. Nam 1° doctrina Ecclesiæ Romanæ nullam subiit mutationem et Apostolica est, ut infra probaturi sumus. 2° In diversis theologiæ tractatibus ostenditur præfatas superstitiones toties a protestantibus nobis objectas, mera esse figmenta nullis rationibus innixa. Unde sic ratiocinamur adversus protestantes: Doctrina Ecclesiæ Romanæ non est evidenter falsa aut impia; in illius gratiam

vera existunt miracula nullis miraculis oppositis impugnata. Hæc igitur miracula veniunt a Deo, juxta regulam quam in Tractatu *de Vera Religione* dedimus: porro Deus miraculis confirmare non potest doctrinam quæ non est sancta. Ergo.

R. 2° Negari possunt consequens et consequentia. Errores enim et superstitiones de quibus hic agitur, salutem non efficiunt, juxta protestantium principia: ergo non impediunt quin illa Ecclesia sit sancta.

Obj. 2°. Miracula superius allata forte mera sunt mendacia aut dæmonum præstigia; ergo non probant sanctam esse, etc.

R. Nego ant. Hæc enim miracula tam certo probantur quam facta historica, quam miracula Christi et Apostolorum: atqui protestantes non concedunt miracula Christi et Apostolorum fuisse mendacia aut dæmonum præstigia; contendunt, e contra, illorum ope, divinitatem religionis Christianæ clare demonstrari: ergo a pari.

Obj. 3°. Concilium Trid. sess. 25, de *Invocatione Sanctorum*, prohibuit ne nova deinceps admitterentur miracula, aut susciperentur sanctorum reliquiæ, nisi recognoscente et approbante episcopo: ergo ex una parte sanctitas Ecclesiæ per miracula astruitur et ex altera parte miracula per Ecclesiam probantur: sicque circulus vitiosus instituitur.

R. Nego conseq. Nullo modo enim concilium Trident. sibi proposuit adimere miraculis vim quam naturaliter habent probandi veram esse doctrinam in cujus gratiam patrantur, sed præcavere voluit superstitiones, et impedire ne falsa miracula aut falsæ reliquiæ pro veris admitterentur: at talis agendi ratio est prudens et sapiens: ergo.

Præterea, fatemur Ecclesiam per miracula et miracula per Ecclesiam probari posse, et tamen dicimus nullum in tunc institui circulum vitiosum. Si enim auctoritas Ecclesiæ nobis probanda sit adversus incredulos, ope miraculorum illam demonstramus; si controversia nobis instituenda sit cum adversariis auctoritatem Ecclesiæ admittentibus, merito dicere possumus hæc aut illa miracula absque ullo

examine rejicienda esse præcise quia Ecclesiæ auctoritati adversantur, vel admittenda quia ut vera ab Ecclesia agnoscuntur: porro concilium Trident. tulit decretum pro catholicis qui Ecclesiæ auctoritati adherent: ergo.

Eo sensu intelligendus esse videtur S. Aug. qui Donatistas mirabilia jactantes deridet, affirmatque, *lib. de Unitate Ecclesiæ*, c. 19, causam catholicorum et hæreticorum non ex miraculis, sed ex Scripturis esse dijudicandam; clare enim demonstrat ex Scripturis illos non esse veram Ecclesiam: ergo merito concludit eorum mirabilia esse mendacia vel dæmonum præstigia. Potuit etiam ab isto argumentandi genere consulto abstrahere, et illos schismaticos ex solis Scripturis quas admittebant confutare: inde non sequitur S. Aug. credidisse sanctitatem Ecclesiæ per miracula probari non posse.

Obj. 4º. Narrat Socrates historicus, *lib. 7, c. 17*, quemdam Paulum episcopum Novatianum evidens miraculum patrasse: ergo miracula etiam ab hæreticis patrari possunt, ac proinde non probant sanctam esse Romanam Ecclesiam.

R. Nego conseq. Nam 1º Socrates plurima refert facta quæ saltem dubia judicantur. 2º Novatianis ordinarie nimis favet in historia sua. 3º Etiam si verum esset miraculum quod refert, nobis non noceret; nam, juxta ipsius narrationem, Paulus miraculum illud operatus est coram Judæo qui baptisma Christi deridebat: in gratiam igitur religionis Christianæ, vel alicujus puncti illius doctrinæ, non autem in gratiam schismatis Novati peractum est prodigium istud: porro non repugnat Deum operari miracula in gratiam suæ religionis per hæreticos aliosve doctores, sicut veram edidit prophetiam per Balaam: ergo.

Obj. 5º. Multo plures sunt peccatores in sinu Ecclesiæ Romanæ quam justi: ergo immerito dicitur sancta.

R. Nego conseq. Denominatio enim corporis moralis non deducitur ex majori numero, sed ex parte quæ dominatur et excellentior reputatur: sic civitas dicitur opulenta, quamvis pauperum numerus longe sit major;

sic homo dicitur vivere, licet plurima ipsius membra sint mortua: justi autem sunt pars nobilior Ecclesiæ: ergo propter illos Ecclesia merito dicitur sancta. Insuper vocatur sancta non tantum propter membra, sed ratione doctrinæ, ratione sacramentorum, ratione principii, ratione finis. Ergo.

Similiter, quamvis in ea sæpius plurimi exstiterint laxiores casuistæ, falsi doctores, pessimi pastores; quamvis non semel reformatione indigerit in capite et in membris, nihilominus semper fuit sancta; nam hæc tribuenda sunt privatis, non vero Ecclesiæ, quæ ea semper et detestata est et reformare statuit. Ergo denique, etc.

In novissimis temporibus multæ narratæ sunt extraordinariæ sanationes quæ a multis habentur ut miraculosæ. Non inficiamur eas causæ supernaturali tribuendas esse, sed nolumus eas ut vera miracula publicari, nisi prius, ad mentem S. concilii Tridentini, consensus episcopi post maturum examen accesserit.

PROPOSITIO TERTIA.

Ecclesia Romana est catholica.

Prob. Vera Ecclesia perpetuam et simultaneam habere debet catholicitatem: atqui hanc utramque catholicitatem habet Ecclesia Romana.

1º *Perpetuam.* Qualibet enim atate Ecclesia Romana adversarios suos debellavit, ostendendo diffusionem suam ex una parte, et paucitatem illorum ex altera parte: semper dicta est catholica, hoc est proprium ipsius nomen a nulla alia secta usurpatum, quo ipsi protestantes eam designant. Ergo 1º.

2º *Simultaneam* habet catholicitatem. Ad hoc enim sufficit ut per magnam orbis partem sit diffusa et cæteras societates Christianas diffusionem suam vincat: atqui hæc duo certa sunt.

1º *Per magnam orbis partem diffusa est.* Dominatur enim in tota Italia, in Gallia, Hispania, Lusitania, Hun-

garia, Polonia, in media parte Germaniæ, Bohemiæ, Helvetiæ; septem ex octo habet partes (*sept millions sur huit*) in Hibernia, frequentes ecclesias in Anglia et Batavia, et innumeros fideles in cæteris Europæ partibus; in vastis Turcarum imperiis non paucae inveniuntur Ecclesiæ Romano Pontifici junctæ; immensas et numerosas habet dioceses in America (22,177,000 *catholiques*, dit *M. de Humboldt, Revue protest. t. 1*). In Asia usque ad imperium Sinense pervenit et multos ubique proselytas habet. Idem dicendum est de partibus Africae habitatis. Denique in cunctis regionibus, moraliter loquendo, nota est, ipsiusque existunt sequaces. Unde sic. Illa Ecclesia legitime dici potest ubique moraliter diffusa, cujus dominatio non minus extenditur quam olim dominatio Nabuchodonosor, Alexandri, Romanorum, etc.: atqui dominatio Ecclesiæ Romanæ non nimis extenditur, etc. Ergo.

2° *Cunctas societates Christianas sua diffusionem vincit*; idque sub duplici respectu. Namque 1° aliæ societates in varias sectas sunt divisæ; singillatim sumptæ, non multum diffunduntur: Romana vero Ecclesia est una, et tamen ingentem hanc habet diffusionem quam descripsimus. 2° Sola Ecclesia Romana, inter universas societates Christianas, ubique diffunditur, ubique plures aut pauciores habet sequaces. 3° Juxta *D. de Humboldt*, loco modo citato, in sola Europa 102,000,000 numerantur catholicorum, 52,000,000 tantum protestantium ex omnibus sectis, et 38,000,000 qui ritum Græcum sequuntur: ergo, etc. aliunde, etc. Ergo.

Idem probatur ex SS. Patribus quos supra retulimus ubi de catholicitate Ecclesiæ Christi: quando enim dicebant Ecclesiam Christi esse catholicam, de Ecclesia Romana loquebantur: igitur Ecclesia Romana tunc erat catholica. Atqui catholicitatem suam non amisit; nam, ex historia et ex præsentem religionis Christianæ statu, constat diffusionem Ecclesiæ Romanæ non fuisse immutatam; si enim aliquas regiones amisit, alias acquisivit, solaque inter sectas Christianas hoc privilegio gaudet, sci-

licet, quod ubique nota sit ac sectatores habeat: nullam societatem Christianam æque diffusam, æque splendidam, æque universalem ac Ecclesiam Romanam ostendere possunt hæretici. Ergo.

Notandum est infantes in omnibus sectis valide baptizatos et adultos, errori materialiter tantum adhærentes, ad Ecclesiam Romanam pertinere: porro in hac sola classe immensa est multitudo.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1°. Vix quinta pars orbis religionem Romanam profitetur: ergo Ecclesia Romana legitime dici non potest catholica.

R. Nego consequ. Nam, sicut jam diximus, Ecclesia Romana merito dicitur catholica, si eandem aut similem habeat extensionem ac habuerunt imperia Nabuchodonosor et Alexandri, cum hæc imperia dicta sint universalialia: atqui revera extensio Romanæ Ecclesiæ comparari potest imperiis Nabuchodonosor et Alexandri; imo, comparatione facta, longe ea superat. Non solum enim in vastis regionibus dominatur, sed ubique nota est, ubique plus minusve fulget, ubique subditos habet, et sic ubique in animas vere dominatur. Et vero, non tam quærendus est numerus eorum qui religionem catholicam profitentur, quam spectanda ipsius diffusio; sicut enim sol lucere non cessat, quia multi oculos aperire nolunt, sic et vera religio Christi seu Ecclesia catholica non desinit esse universalis, quia multi eam ubique fulgentem agnoscere et profiteri renuunt. Ergo.

Obj. 2°. Mahumetana religio magis diffusa est quam Ecclesia Romana: ergo catholicitas Ecclesiæ Christi debita, Ecclesiæ Romanæ non competit.

R. Nego ant. Mahumetani enim in varias dividuntur sectas, quæ seorsim sumptæ, non multum diffunduntur, et certe diffusionem Ecclesiæ Romanæ non superant; quinimo totus Mahumetismus simul coadunatus non est tam diffusus quam Ecclesia Romana; nam Ecclesia Romana sectatores habet in omnibus fere regionibus in

quibus Mahumetismus existit, ibique nota est, dum Mahumetismus penitus ignoratur in infinitis regionibus in quibus Ecclesia Romana fulget vel dominatur. Ergo.

R. 2°. *Nego conseq.* Notarum enim veræ Ecclesiæ proprius finis non est illam a societatibus infidelium, sed ab aliis societatibus Christianis distinguere; in tractatu nostro præcedenti demonstravimus solam religionem Christianam esse veram: nulla nunc igitur instituenda est comparatio inter veram Ecclesiam et quamcumque religionem antichristianam. Ergo.

PROPOSITIO QUARTA.

Ecclesia Romana vere est Apostolica ratione doctrinæ.

Prob. Ecclesia Romana est Apostolica ratione doctrinæ, si doctrinam Apostolorum integram retineat: atqui Ecclesia Romana, etc. Doctrinam enim Apostolorum integram retinet, si talis sit ejus constitutio, ut qualibet mutatio in ipsius doctrina fuerit impossibilis: atqui talis est constitutio Ecclesiæ Romanæ, ut, etc. Nam, ex ipsius constitutione, omnes quæstiones auctoritate traditionis dirimuntur, innumeri sunt episcopi circumquaque sparsi, ad custodiam illius doctrinæ vigilantes, ad traditionem semper attendentes, et nullam innovationem permittentes. *Nihil innovetur nisi quod traditum est*, aiebat S. Papa Stephanus ad B. Cyprianum. «Id verius» quod prius, id prius quod ab initio, id ab initio quod» ab Apostolis.» Tert. adversus Marc. lib. 4, cap. 5. Nunc pariter hæc sunt principia quæ universim sequuntur episcopi: his autem positis, impossibile est aliquam fieri mutationem in doctrina Ecclesiæ.

Et vero, si qua hujusmodi mutatio serperet, vel modo sensibili, vel modo insensibili: atqui neutrum dici potest.

1° *Non modo sensibili*, propter rationem jam expositam; aliunde, assignari posset articulus circa quem mutatio contigisset, quo tempore grassari cœpisset, ubinam primum obtinisset, quis illius auctor, quo nomine appellatus, qua patria oriundus, cujus instituti professor,

qua arte, qua audacia præditus, ut fidem antiquam corrumpere voluisset et potuisset: at tamen nihil horum invenitur nec a protestantibus citatur: ergo 1°.

2° *Non modo insensibili*. Nam tunc dicendum foret omnes fideles et eorum pastores, doctores et professores, prælatos regulares et sæculares, per orbem terrarum, easdem admisisse innovationes in gravissimis fidei punctis, ea credidisse ut dogmata a quibus abhorrebant, ea pro quibus sanguinem fundere parati erant tanquam figmenta rejicere; atque hæc tam unanimiter contigisse, ut nullus contra ea insurrexerit, nullus hos errores refellerit, nullus pastor gregem sibi commissum ab illis præcavendum monuerit, nullum concilium eos damnaverit, nullus apostata id objecerit; uno verbo, nullus exstiterit apud ecclesiasticos et laicos, doctos et indoctos, nobiles et plebeios, viros et mulieres, qui prioris doctrinæ memoriam retinuerit; nullus denique, in tota Ecclesia, qui hujusmodi mutationes adverterit. At nemo non videt quam talis suppositio sit absurda. Innumeræ enim exortæ sunt novitates ab Apostolis usque ad nos, et statim atque prodierunt, undique conclamatum est adversus eas. Novimus earum auctores, epocham, progressus, adversarios aliasque circumstantias. Quomodo ergo tanti momenti mutationes ita contingere potuissent, ut nulla reliquissent vestigia? Qui tanta fiducia eas objiciunt protestantes, similes sunt cæcis a nativitate qui de coloribus disserunt, vel sepulcri Christi custodibus, qui asserebant illum, se dormientibus, a discipulis fuisse sublatum. Ergo 2°, etc. aliunde, etc. Ergo.

PROPOSITIO QUINTA.

Ecclesia Romana est Apostolica ratione ministerii.

Prob. Duæ requiruntur conditiones ut Ecclesia sit Apostolica ratione ministerii, scilicet, 1° successio pastorum non interrupta, 2° legitima missio; atqui illæ conditiones in Ecclesia Romana inveniuntur.

1° *Successio pastorum non interrupta*. Nam, sicut S. Irenæus, Tertullianus, S. Aug., S. Optatus alique demon-